

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1157830/1

בבית הדין הרבני האזורי תל אביב יפו

לפני כבוד הדיינים:

הרב צבי בן יעקב – אב"ד, הרב יצחק הדאיה, הרב משה בצרי

התובעת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד מאיר חילזנרט)

נגד

הנתבע: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד אלינור ליבוביץ ועו"ד שלום מדר)

הנדון: חיוב גט וכתובה בבעל שלא מקיים תנאי מהותי בנישואין

החלטה

הצדדים נישאו זה לזה כדמו"י בתאריך י"ג בכסלו תשע"ג (27.11.12), ומנישואין אלה נולדו להם שני ילדים: מ' (בת 4.5) ור' (בן כשנה). הצדדים חיים בפרוד מזה כשמונה חדשים, החל מחודש נובמבר 2017, עת עזבה האישה את הבית עם הילדים ועברה לגור בבית הוריה.

האישה תובעת לחייב את הבעל בגירושין ובכתובה, בטענה כי התעמר בה כלכלית, ביזה והשפיל אותה, ניתק את הקשר בינה וילדיה לבין משפחתה. הבעל הכחיש את הנטען כלפיו, יחד עם זאת הסכים להתגרש, ובלבד שתביעת האישה לכתובה תדחה. יוער כי במסגרת הסיכומים אף ביקש הבעל לכפות על האישה להתגרש, אולם ללא חיוב כתובה.

בקדם דיון שהתקיים בתאריך י"ז באדר תשע"ח (4.3.18) ניסה בית הדין להביא את הצדדים לעמק השווה, אולם ללא הועיל. בתאריך י"א באייר תשע"ח (26.4.18), קיים בית הדין דיון הוכחות, בו טענו הצדדים את טענותיהם, וכן הייתה חקירה נגדית של כל אחד מהצדדים. כל צד ניסה להסביר עד כמה הצד שכנגד גרוע, ואף הבעל, שלכאורה טען כי היה מעוניין לנסות שלום בית, לא מצא מילה טובה לומר על אשתו.

בית הדין התרשם כי לפנינו אישה שבורה ממסכת הנישואין. מהחומר שלפנינו ומהתרשמותנו עולה כי האישה ניסתה בכל השלבים לשמור על שלמות הבית, אפילו במחיר של ויתורים מפליגים. מנגד נוכחנו בבעל, עם עוצמות, יחסית לאשה, שככל הנראה לא ידע לכבד את האישה באופן הראוי.

יאמר, בחיי הנישואין יש עליות ומורדות. לעיתים נוסעת הזוגיות על כביש ישר אך לעיתים היא מתנהלת על "כביש משובש". כך יש לראות חלק ממסכת תיעוד הראיות שהועלתה בפנינו. קראנו את התמלילים והתצהירים, ואין בהם חידוש. יש בהם את המאפיינים של בני זוג שנמצאים בנסיעה ב"כביש משובש", ולזוג המצוי במשבר. כך גם אפשר להתרשם מטענות שונות שעלו בדיון, ועל כן אין אנו רואים צורך להתייחס אליהם. אולם יש דברים שהם בבחינת "קו אדום". כך יש לראות את ההודעות הטלפונית ("וואטסאפ") שנשלחו לאשה, דבר שאושר על ידי הבעל (ראה להלן). וכך נכתב בהודעות (הנקודות והפסיקים אינם במקור, ונועדו לנוחיות בלבד. ההדגשים אינם במקור). כמו כן במסגרת ההודעות נכתבו מילים, שאפילו הנייר אינו יכול לסובלם, ובוודאי שלא יעלה על

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הדעת לכתוב כך לאישה. מחקנו את אותם מילים, ובמקומם כתבנו כוכביות (כאלו: ****), אך התייעוד המלא למה שכתב הבעל לאשתו, נמצא בתיק בית הדין. וזה לשון ההודעות:

הבעל: גם אני לא יכול לחיות. אני רוצה פסק זמן ממך, קצת לחשוב מה יהיה, נמאס לי כבר ממך, לא טוב לי אתך כבר.

האישה: אוי אוי אוי. ממש אומלל.

הבעל: אני רוצה עוד היום שתיקחי את הדברים ותעופי מהבית, או שאני אלך בימים הקרובים. החלטה שלך, ותישארי להתמודד עם ההוצאות. נראה אותך. עוד מעט אני בא ונסגור את זה. נמאס לי כבר, זהו, עלה יותר מדי.

האישה: "נמאס לי כבר ממך" "לא טוב לי אתך". מעניין מאד שאתה אומר את הדברים האלו, אבל שאתה צריך אוזן קשבת ומשהי שתתמוך בך, אתה יודע מאד לבוא אלי ולהגיד לי את מרגיעה אותי.

הבעל: יופי, טוב שעשית היום אין לך ויזה, חיכיתי לזה, אכלת אותה [...]. הבכי לא עושה לי כלום, כבר מכיר את הבכי הזה. שנים על שלי. תניחי לי את הויזה על השולחן בבית שאני אראה. זהו זה מה שאני רוצה ולכי תפתחי לך חשבון. תעשי מה שבא לך.

האישה: א', סליחה נשמה שלי, בבקשה אל תריב איתי

הבעל: **** כל הזמן גורמת לי לריב. ****

האישה: אתה בעצמך תמיד אומר לי את מרגיעה אותי, בכל שלב ביחסים יש מריבות. אל תיתן לזה להרוס לנו. אני מבטיחה לשנות לטובה הרבה דברים ביחסים שלנו, אם זה יעשה לך טוב. א' אני מבקשת ממך תרגע ותקשיב לי, אני האישה שלך, אני אוהבת אותך ולא רוצה לריב אתך. אל תיקח כל ריב שלנו למקומות רחוקים.

הבעל: לא מעניין. תביאי לי [...].

בית הדין מתרשם כי דברים אלה מצביעים על סנקציות כלכליות שהפעיל הבעל נגד האישה, שהייתה תלויה בו כלכלית. אך יתירה מזו, אמירות שהניר לא סובלם, ובנוסף בקשה שתלך ותעוץ מהבית ותשאיר לו את כרטיס הויזה, מלמדים על יחס משפיל ומבזה. בה בשעה שהאישה ניסתה להרגיע ולמנוע מריבה. כמו כן העובדה שהבעל מבקש מהאישה: "שתיקחי את הדברים ותעופי מהבית", מלמד כי גם הבעל חפץ בגירושין.

ביה"ד מפנה לפרוטוקול הדיון (שורה 307 ולהלן):

בא כוח האישה: בכתב הגנה שלך, אתה אומר שהיא עזבה אותך כרעם ביום בהיר, ופה בסעיף 55 בבית הדין הרבני, אתה אומר שאתה ניסית להרגיע את המצב. אתה לא מכחיש את ה"וואטסאפים" של "****", "תסתלקי מפה". נכון?

הבעל: לא מכחיש.

בא כוח האישה: האם מהתכתובות האלה אתה רוצה לומר לי שיש פה אישה שבעת רצון?

הבעל: כן.

בא כוח האישה: אתה כתבת שהכול בנועם ובמילים רכות נאמר. אתה רוצה לתקן שלא "ה-כ-ל" היה בנועם מבחינתך?

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הבעל: היו עליות וירידות.

בא כוח האישה: אתה מוכן להסכים איתי שלא הכול היו מילים רכות? הרי "תזדייני" זה לא מילים רכות, "תעופי", "תסתלקי" זה לא מילים רכות, נכון?

הבעל: יש חילופי מילים. אני יודע להבדיל בין מילה למילה בניגוד ללקוחה שלך.

מצפים היינו מבעל שחפץ בשלום בית, לטענתו, שלפחות יתנצל על מילים כה בוטות וכה חמורות, המבטאות זלזול עמוק באשה. נראה שהבעל חי לו בכועה שאינה חשה את עולמה הרגשי או הרגשני של האישה, ואינו מבין עד כמה מילים כאלה מביאות את חיי הנישואין לסופן העצוב.

אנו סבורים כי האריכות בזה היא אך ליותר. הצדדים פרודים כשמנה חדשים, ולא נראה כי יש סיכוי לשלם בית בר קיימא. איננו רוצים להרחיב את היריעה שלא לצורך. כבר אמרו חז"ל (יבמות סב, ב): "תנו רבנן, האוהב את אשתו כגופו, והמכבדה יותר מגופו [...] עליו הכתוב אומר וידעת כי שלום אהלך". וכך פסק הרמב"ם (הלכות אישות טו, יט): "וכן צו חכמים שיהיה אדם מכבד את אשתו יותר מגופו ואוהבה כגופו, ואם יש לו ממון, מרבה בטובתה כפי הממון, ולא יטיל עליה אימה יתירה, ויהיה דיבורו עמה בנחת ולא יהיה עצב ולא רוגז".

אם היה הבעל משכיל לנהוג באשתו כדברי הרמב"ם, אין לנו ספק כי תביעה זו, כמו תביעות אחרות, לא הייתה באה לעולם. הרמב"ם דיבר על יחס של כבוד גם במישור הזוגי ("מכבדה יותר מגופו ואוהבה כגופו"), גם במישור הכלכלי ("ואם יש לו ממון, מרבה בטובתה כפי הממון"), וגם השפה שצריכה להיות ברכות המתאימה ("ויהיה דיבורו עמה בנחת ולא יהיה עצב ולא רוגז"), וכך שהאישה צריכה להיות עימו ללא פחד ומורא ("ולא יטיל עליה אימה יתירה"). צר לנו, אך אנו מתרשמים שכל אותם דברים שמונה הרמב"ם, לא התקיימו באופן הראוי, ומשכך אין בידינו אלא לקבוע כי על הצדדים להתגרש, והבעל חייב ליתן גט פיטורין לאשה.

בעניין הכתובה

מדובר בכתובה שהיא בסכום גבוה במיוחד (555,000 ש"ח), ויש בעניין זה שאלה של אסמכתא, בהתחייבות כה גבוהה לאדם שמצבו הכלכלי כשל הבעל. משכך ודאי שאין מקום לפסוק סכום של תוספת כתובה כה גבוה, ויש להעמידו על הסכום הממוצע המקובל.

כאשר אישה תובעת גירושין, יש צדדים בהלכה שאין לפסוק לאשה כתובה ותוספת כתובה, אלא אם כן הגירושין הינם מחמת מעשים שהם בפשיעת הבעל. הרמב"ם בהלכות אישות (פרק יב הלכה יא) פסק בעניין חיוב מזונות של בעל עני שאינו יכול לזון את אשתו, וזה לשונו: "ואם היה עני ביותר ואינו יכול ליתן לה אפילו לחם שהיא צריכה לו, כופין אותו להוציא ותהיה כתובתה חוב עליו עד שתמצא ידו וייתן". ומבואר שאף שכופין אותו להוציא, חייב בכתובה, והשאלה מה דין תוספת כתובה, האם חייב גם בה. האור שמח שם, כתב וזה לשונו:

"ברור דאף התוספת חייב עליו לכשיתעשר, ולא שייך לומר דאדעתא לאפוקה לא הוסיף לה שתצא בעל כרחה, דהא מידע ידע דאדעתא דליוזן נשאת, ובלא מזונות אי אפשר לה, וכמו שכתב ריצב"א כיוצא בזה בתשובות מיימוני סימן ו', ותוספות בסוף פרק הבא ע"י (יבמות סה, ב ד"ה כי הא) ופשוט."

מבואר מהאור שמח שכל דבר שהוא מהותי בחיי האישות, כגון מזונות, אינו יכול לטעון שעל דעת כן לא נתן לה התוספת כתובה, כיון שיודע שאשה נשאת על דעת ליוזן ממנו, וכל שאינו זן הרי הוא מוציאה, וממילא נתן לה התוספת על דעת כן. ודברי הריצב"א בתשובה, מובאים בתוס' יבמות (סה, ב ד"ה כי הא), וכמו שהביא האור שמח; "מצאתי בתשובה אחת שפסק ריצב"א

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

על אישה שהייתה טוענת על בעלה כי אין לאיש גבורתו, והאיש היה טוען כי היה לו גבורת אנשים, אך היא בועטת וגורמת שאין יכול לבעול, דלא מהימנא מדרב המנונא, כיון שהייתה תובעת כתובה. והיכא שהודה הבעל שאין יכול לבעול פסק דצריך ליתן גט וכתובה, אפילו אינה באה מחמת טענה, כיון דאין יכול כלל לקיים לה עונה, ודווקא מנה ומאתים אבל תוספת לא ייתן". ושם מביא הטעם שאין לה תוספת, מספק שמא כל מה שהוסיף לה היה מחמת חיבת ביאה (עיין כתובות נו, א). ומוסיף התוס': "ומטעם דפסק ר"ח דאין תוספת בבאה מחמת טענה משום דאדעתא למיפק לא כתב לה, זה הטעם אין שייך באין יכול לבעול, דמידע ידיע דנישאת לו מתחילה לכך".

תוס' מחלקים בין באה מחמת טענה לאינו יכול לבעול. באה מחמת טענה של בעינא חוטרא לידה, אינו דבר מהותי בחיי האישות. הוא דבר בעל חשיבות עליונה בהקמת משפחה, אך אינו מהותי באישות בין הבעל לאשה. מניעת עונה הוא דבר מהותי בחיי האישות, ואינו יכול לטעון על דעת כן לא הוספתי, שהרי ידע שאם לא יקיים חיובו, אין כאן אישות מחמתו. וס"ל לאור שמח שהוא הדין מזונות, הוא דבר מהותי באישות. ולכאורה החילוק בין חוטרא לעונה בעניין תוספת כתובה י"ל, דבעצם כל תוספת כתובה נועדה לתשלום בשעת גירושין, רק טוען הבעל שהכוונה לגירושין מרצונו ולא בעל כורחו. ובטענת חוטרא לידה זה מחמת טענת האישה. יש כאן אישות, רק כשהאישה טוענת בעינא חוטרא, ולכן כופין אותו לגרש, ועל דעת כן לא כתב לה שיכריחו אותו להתגרש. אולם כשאין לו גבורת אנשים, לא טענת האישה מפרקת את האישות אלא המציאות שאין לו גבורת אנשים. גם ללא טענתה אין כאן אישות. והסברא של אדעתא למשקל ומיפק לא יהיב, כשהיא הטוענת, אף אם הסיבה מוצדקת, וכופין מחמת טענתה, מה שאין כן באין לו גבורת אנשים, כיון שאין מציאות של אישות, הרי זה ככל גירושין שחייב בתוספת כתובה שעליה התחייב. ועיין מה שכתב הגאון רבי עקיבא איגר בתשובה (החדשות סימן נא) בביאור דברי התוס', וזה לשונו:

"לענ"ד כוונת תוס' כיון דידוע לו דנישאת רק על דעת אישות, הוי כנתחייב לנהוג לה אישות, ובאם לאו ראוי לה להיות נפקעת ממנו, אם כן משום הכי לא מקרי מפקעת עצמה לומר לגביה אדעתא למשקל ולמיפק, דכל שאי אפשר לו לנהוג לה אישות כראוי, ראוי לה להפקיע עצמה ממנו."

ונראה דדבר מהותי לעניין זה הוא מה שהתחייב לה הבעל, והיינו שאר כסות ועונה וכו', ומה שהתחייב במסגרת חיובי הכתובה. חוטרא לידה אינה באותה מסגרת. מי שלא מקיים חיוביו, הוא הגורם לגירושין, ולכן התחייבותו לתוספת כתובה הינה גם על גירושין שראוי לה להפקיע עצמה ממנו מחמת אי קיום חיובים שהתחייב בהם. מה שאין כן חוטרא לידה, הגם שהיא טענה מוצדקת, אין זה מחמת אי קיום חיוביו אלא מחמת טענתה. ונראה להוסיף הסבר כדלעיל, דבאין לו גבורת אנשים, אין כאן אישות כבר, ממילא ראוי להפקיע עצמה. אך בחוטרא לידה יש אישות, רק יש לה טענה מוצדקת, ולכן על דעת כן לא התחייב לה תוספת כתובה.

לכך נוסף ונאמר, כי גם לנהוג באשה בדרך מכובדת, כהלכות גוברין יהודאין, היא חלק מהותי מענייני האישות. חובתו של הבעל לנהוג באשה בדרך של כבוד, ולא בזלזול וביטויים קשים וחמורים, כפי שנוכחנו בנדון שלפנינו. כאשר בעל מתבטא כלפי אשתו בביטויים (שנמחקו בפסק הדין, ראה לעיל), או מבקש ממנה שתעוף מהבית ותשאיר לו את כרטיס האשראי, הוא דבר חמור ביותר, והוא מהותי בחיי האישות.

ועיין בפד"ר ח"א עמ' 220 (הגר"א גולדשמידט זצ"ל), שכתב בבאור דברי הריצב"א: "דעת הגאון בתשובה זו היא שיטת הריצב"א, והגדירה הגאון: נעשה כמי שאינו רוצה, מבקש, את אשתו [...] והמחלוקת היא באופן שעילת דרישת האישה לגירושין היא, חסרון בבעל המביא להפרת

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

דבר יסודי בחיי הנישואין, כגון ביטול חיי אישות, והשאלה היא אם באופן כזה יש להגדיר להלכה את רצון הבעל כרוצה בקיום הנישואין. הריצב"א סובר כדעת הגאון, כי אם - כי האישה היא הדורשת את הגט והבעל אומר שהוא רוצה בקיום הנישואין, אין לומר כאן שהבעל רוצה בקיום הנישואין, כי נישואין הם על דעת חיי אישות, וקיומם הסדיר לא יתכן אחרת, ואם לבעל יש חסרון המבטל חיי אישות הרי זה כאילו יש לו חסרון המפיר קיום הנישואין, ובאומרו שהוא רוצה בקיום הנישואין, הרי זה כאילו הוא אומר אני רוצה בנישואין בלא נישואין, דבר והיפוכו. ואם כן יוצא שאין לקבוע שקיים רצון חיובי אצל הבעל לקיום הנישואין, ולהלכה הרי זה כאילו אינו רוצה בקיומם - נעשה כמי שאינו רוצה, מבקש, את אשתו, ודנים על פי העובדא כמו שהיא, שהגירושין הם בגלל חסרון הבעל, והיינו מחמתו, ולא מחמתה, ולכן הוא חייב בתוספת". ומבואר שבעל שאינו מקיים תנאי מהותי בחיי הנישואין, הרי הוא עצמו כמבקש גירושין ומגרשה מרצונו, דאין מקום לנישואין ללא נישואין.

עוד סברא כתב שם על פי דברי מהרשד"ם בתשובה (חלק אבן העזר סימן קצח), בעניין מי שרוצה לשאת אישה על אשתו, ובשטר הכתובה כתב שלא יישא על אשתו, שחייב להוציאה ולתת לה כתובה ותוספת, כיון שהתנה בפרוש שלא יישא אישה על אשתו, הרי שאפילו אדעתא למיפק אתני, אדרבא אדעתא דהכי נחית שאם יבטל התנאי הוא שיפרע משלם. וכן פסק מהר"א ששון סימן סד. וסברת הדין, שאם הגירושין הם עקב אי מילוי התחייבות שהתחייב עליה הבעל במפורש בשטר הכתובה, אף שהגירושין הם על פי רצון האישה, אין לומר על דעת גירושין לא התחייב בתוספת, אלא אדרבא, התחייבות התוספת שבשטר הכתובה היא על דעת ההתחייבות האחרת שבה, שאם לא ימלאנה ישלם התוספת. וכן בחיוב מזונות, כיון שהתחייב הבעל בשטר הכתובה אפ"ל ואוקיר ואיזון ואפרנס ואכלכל, והתחייב גם בשטר הכתובה על התוספת, הרי שעל דעת התחייבות המזונות התחייב גם בתוספת, שאם לא ימלא התחייבות המזונות ויגרם לגירושין, ישלם את התוספת.

ועיין בפד"ר ח"א עמ' 218 (בהרכב: הגר"א גולשמידט זצ"ל, הגר"ש קרליץ זצ"ל, הגר"י בבליקי זצ"ל) שכתבו לחלק בין אי קיום חיובו מחמת אונס, כגון שאין לו היכולת להתפרנס, לבין אם הדבר נובע מפשיעתו ומרידתו, שבכגון זה יהיה חייב בתוספת כתובה, שאם לא כן כל בעל שימרוד באשתו, יוציאה בלא תוספת כתובה. אלא בהכרח שהסברא על דעת למשקל ומיפק לא יהיב זה רק אם הוא אנוס, ולא כשהמניעה היא בפשיעתו. ועיין שם שהביא ראייה מדברי המרדכי והרא"ש. וכיוצא בזה כתב בפד"ר ח"ח עמ' 324, מהגר"י ש אלישיב זצ"ל, וזה לשונו:

"נראה שיש מקום לדון דאף כשהבעל הוא מאלה שכופין אותו להוציא, פטור מלשלם לה תוספת כתובה, זה דווקא כשחלה הבעל ונעשה מוכה שחין או כשאינו מסוגל להוליד, והאישה באה מחמת טענה, וכל כיוצא בזה שאין בידי הבעל להפטור מהגורם המביא לידי גירושין, בזה יכול לומר אדעתא למיפק לא יהיבנא לך. מה שאין כן בגורם כזה שבידי הבעל להסירו, כגון שהבעל רוצה זונות שבידו לעזוב דרכו ולהתייצב על דרך טובה, והוא הדין כשהבעל מורד באשתו כבנדרו", בכהאי גוונא יש לומר דדינו כמגרש מרצונו וחייב בתוספת כתובה."

ומכאן לנידון שלפנינו. אנו סבורים כי ההנהגה כפי שהתגלתה לפנינו, עונה להגדרות המחייבות את הבעל בתשלום הכתובה ובתוספתה, כאשר האישה תובעת גירושין. קשה מאד עד בלתי אפשרי, לחיות תחת משטר כלכלי, ומתוך פחד ואימה מהבעל, שמשתמש במילים בוטות. יחסו של הבעל לאשה, כפי שהתגלה לפנינו, הינו משפיל ומבזה. משכך יש לחייב את הבעל בתשלום הכתובה, אמנם לא במלואה, אך יחסית למצבו הכלכלי.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

יוער כי בנדון שלפנינו התרשמנו שאף הבעל חפץ בגירושין, ובכתבי הסיכומים אף דרש לכוף את האישה לקבל את הגט, אך מסיבות טאקטיות, במהלך הדיונים נאחז הוא בקרנות השלום, על מנת שלא לשלם לאשה את כתובתה.

בנדון שלפנינו אנו סבורים כי יש לקחת בחשבון את חמש שנות נישואי הצדדים, שני ילדים, וכן העובדה כי לצדדים אין כל רכוש, וכי האישה יוצאת כיום מחיי הנישואין ללא כל רכוש. במקרים כאלה, גם אם לא היה מקום לחייב את הבעל בכתובה, יש לחייבו בסכום סביר בתורת פיצוי.

לאור האמור אנו סבורים כי על הבעל לשלם לאשה סכום של 60,000 ש"ח, שישולמו בשלושים תשלומים חודשיים של 2,000 ש"ח, החל מתאריך 1.6.18.

לאור האמור לעיל:

הבעל חייב ליתן גט פיטורין לאשה.

מחייבים את הבעל בסכום של 60,000 ש"ח, שישולמו בשלושים תשלומים חודשיים, החל מתאריך כ' באב תשע"ח (1.8.18), כל תשלום בסך של 2,000 ש"ח.

קובעים מועד לסדור גט ליום י"ב באב תשע"ח (24.7.18) שעה 10.30.

משלוח ההחלטה לצדדים או/ו באי כוחם, מהווה הזמנה לסדור גט.

ניתן לפרסם לאחר השמטת פרטים מזהים.

ניתן ביום כ"ב בתמוז התשע"ח (05/07/2018).

הרב משה בצרי

הרב יצחק הדאיה

הרב צבי בן יעקב – אב"ד

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה